

Porabje

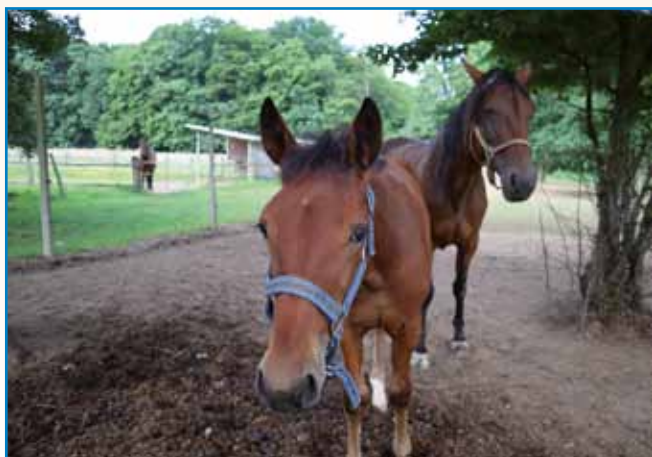
Tednik Slovencev na Madžarskem • Monošter, 7. avgusta 2025 • Leto 35, št. 32

stran 2

Foto: Kollarits Tamás / Pannon Kapu

MONOŠTER OŽIVIL ZGODOVINO S TRADICIONALNIMI ZGODOVINSKIMI DNEVI

LJUTOMERSKI KASAČ NAVDUŠUJE ŽE STOLETJA
stran 3

»OH, ČE PA SE STVARNIK PIŠETE, ...«
stran 4

MOJA INSPIRACIJA JE SVETLOBA
stran 6

MONOŠTER OŽIVIL ZGODOVINO S TRADICIONALNIMI ZGODOVINSKIMI DNEVI

V Monoštru se je tudi letos zbrala množica obiskovalcev, da bi se poklonili pomembni bitki v evropski zgodovini - bitki pri Monoštru leta 1664, v kateri so krščanske cesarske čete prema-

ko je začel delovati sanatorij v Monoštru. Na odprtju je zbrane nagovorila direktorica monoštrske knjižnice Agota Horvath, župan Huszár Gábor pa je v nagovoru poudaril, kako pomembna

teka (tek v spomin na monoštrsko bitko). Najprej so se na progo podali otroci iz vrtcev, nato pa še druge skupine otrok do 18. leta starosti. Najboljši trije iz vsake skupine so prejeli medalje in priznanja. Tako kot v prejšnjih letih je mestna občina z denarno nagrado v višini 100.000 forintov nagradila šolo, iz katere se je na tek prijavilo največ otrok - pri tem so upoštevali tako število udeležencev kot njihove rezultate.

Glavni tek na razdalji 9500 metrov se je začel ob 18.20 po ustaljeni trasi, prvih 100 prijavljenih pa je prejelo spominsko majico. Udeleženci so tekmovali po starostnih kategorijah, najboljši trije so prejeli pokale, priznanja in praktične nagrade. V spomin na obletnico bitke je potekal tudi rekreativni tek na razdalji 1664 metrov, ki je pritegnil številne ljubitelje teka vseh generacij. Čeprav letošnje vreme prirediteljem ni bilo najbolj naklonjeno, saj so morali že v petek zvečer zaradi nevihte odpovedati otvritveno povorko v kostumih, sobotni dež pa je povzročil odpoved težko pričakanega

Na programu so nastopili tudi Madžarski ljudski pevci KD Petőfi Sándor Dolina pri Lendavi.

gale turško vojsko. Od 31. julija do 2. avgusta 2025 je mestni Grajski vrt zaživel v znamenju zgodovinskih dni, ki že tradicionalno združujejo zgodovino, kulturo in zabavo.

Festival vsako leto ponuja bogat in pester program, letos pa ni bilo nič drugače. Osrednji dogodek je bil rekonstrukcija zgodovinskih bitk in dogodkov, ki obiskovalcem omogoča, da se prestavijo v čas pred skoraj štirimi stoletji in začutijo utrip preteklosti.

Festival namenja veliko pozornosti tudi najmlajšim - otroci se lahko udeležijo interaktivnih in ustvarjalnih delavnic, iger in zgodovinskih predstav. Za ljubitelje rokodelstva so organizatorji pripravili bogat sejem domače in umetnostne obrti, za gurmane pa številne kulinarične dobrote z lokalnim pridihom, kjer je mogoče okušati tradicionalne madžarske jedi in lokalne specialitete.

Poleg osrednjih festivalskih prireditev so v mestu tudi pomembne kulturne pobude. Tako so 31. julija v pritličju Mestne hiše odprli razstavo z naslovom Nekoč je bil šolski sanatorij (Vlt egyszer egy Iskolaszanatórium). Razstava, ki bo na ogled eno leto, popelje obiskovalce v leto 1930,

je bila ustanovitev tega edinstvenega zavoda. Glavna zdravnica Éva Markuly je predstavila delo sanatorija, razstavo pa je zasnovala članica domoznanskega kluba Zsuzsanna Horváth, ki je z raziskovalnim delom osvetlila vsakdanjik zaposlenih - zdravnikov, medicinskih sester in učiteljev.

Monoštrski zgodovinski dnevi so tako več kot le festival - so pove-

Spominski tek ob obletnici bitke je priljubljen tudi med mladimi - na fotografiji otroci, rojeni leta 2016.

zovanje zgodovine, kulture, kulinarike. Prireditve vsako leto dokazuje, da zgodovina ni le nekaj, o čemer prebiramo v knjigah, temveč jo lahko doživimo, se je dotaknemo in z njo ustvarimo nove spomine.

Z zgodovinskimi dnevi je bila povezana tudi letošnja že 21. izvedba tradicionalnega cestnega

koncerta priljubljene madžarske skupine Nox, to ni pokvarilo razpoloženja. Festival je kljub vremenskim izzivom privabil veliko obiskovalcev in znova dokazal, da Zgodovinski dnevi ostajajo eden najpomembnejših kulturnih dogodkov v Monoštru.

nvn

Pod Srebrnim brejgom ...

... je do trno žalostnega rekorda prišlo. Do 3. avgusta je na slovenski poštijaj 60 ljudi preminulo. Eno leto nazaj ji je v takšnem času 39 mrtvi bilau. Tragična statistika pripovedja, ka od tej 60 je 20 motoristov bilau, 11 lüjdi na biciklinaj so avtonge do smrti povozili pa 5 takši, ka so pejški ojdli. Drugi so v avtonaj mrtvi ostanoli. Največkrat se takše smrtne nesreče zavolo alkohola pa velke brzine (sebesség) zgodijo. Gvüšno, ka na velke se guči, kak tau dojstaviti. Depa kak vsigdar do toga pridejo, ka problem je v glavaj. Napiti človek nema kaj na poštiji iskati. Za velko brzino se velki štrafi pobejrajo pa nika dosta ne pomorejo. Istina pa je tau tó, ka v tej žalostni numeraj so tihinski šoferge tó. Nazadnje je do velke nesreče prišlo, v steri je 5 turistov življenje izgubilo. Ranč tak so dosta nesreč šoferi kamionov naprajli, ka se prejk po Sloveniji pelajo. Pri tej zveksoga brzina pa zmantranost nesreče narejdi-ta. Kakoli že, katastrofa na slovenski poštijaj se je že zgodila, sto vej, kelko živlenj do eške do konca leta prosile.

V Peršmanovom rami so med drugo veliko bojno avstrijski nacisti skur cejlo veliko držino bujli. Zatoga volo so študenti na tom mestu anti-nacistični miting meli. Nisternim se je tau nej vidlo, na študente v šatoraj so policajge nut vdarili.

Prosi se, na velke se prosi, aj nisterni lidge v Avstriji Slovencom na Koroškem mer njajo. Kak bi se koroškimi Slovencom v Avstriji ponav-lalo vse tisti lagvo, ka se je po leti 1970 godilo. Po domanje se tomi nacizem pravi. Na Koroškem je do prvoga incidenta nin dva kedna nazaj prišlo. Na travniki skrak Peršmanovoga muzeja so slovenski študenti z avstrijske Koroške miting meli.

Po ton incidenti se je skur cejli slovenski politični vrij geno, protest-na pisma so se pisala. Avstrijski glavaške so obečali, ka do brz zvejdli, kak je do toga spoj leko prišlo. Nisterni so prajli, ka njim je žau pa aj se takše več nigdar ne zgodi. Depa kvar je biu napravljeni pa eške gnauk se je pokazalo, kak Avstrijci na »svoje« Slovence gledajo. Neje dugo trbelo, do nauvoga incidenta je prišlo. Na brsanji labde je slovenska rejč osojena bila. Že dugo je poznano, ka na Koroškem v Avstriji slovenski športni klubi znamenüjejo. Tüdi v nji se slovenska identiteta vókaže. Tak sta se na travniki v 3. avstrijskoj ligi srečala kluba iz Celovca (Klagenfurt) pa iz Borovelj. Možakar s füčko v lampaj je slovenskomi treneri žuti karton pokazo zato, ka je po slovenski gučo. V maternoj rejči je neka povedo pa zatoga volo je štrafani biu! Ja, mediji so znauva vrauč gratali. Se rejsan v Avstriji nauvi nacizem gorbidi, se na velke guči. Zavolo incidenta na Prešmanovom dvauri so demonstracije v Celovci pa tüdi v Beči bile. Kak de se po tom »žutom« incidenti zgodilo, se eške ne vej. Se pa s Koroške čüje, ka zmejs med oböma goloma de se na tekma neka zgodilo. Pravijo, ka od toga de se eške na velke gučalo pa pisalo. Gvüšno, ka mi mo tó pisali. Srebrni brej je žalosten, ka telko lidi na poštijaj mejra. Pa eške itak paumni, kak se je inda spod njega domanja rejč na nikoj dejala.

Miki Roš

Ljutomerski kasač navdušuje že stoletja

Ko konj v dirki ne galopira, temveč teče v značilnem elegantnem kasu – v koraku, pri katerem hkrati pomika diagonalni par nog – potem najverjetneje gledamo ljutomerskega kasača, slovensko tradicionalno

dicije, ki še danes povezuje generacije.

Kaj sploh je kasač?

Ljutomerski kasač – znan tudi kot ljutomerec – je toplokrvni konj srednjega okvirja, najpogosteje rjave barve. Njegovi za-

kmečko znanje, občutek za gibanje in zvestobo konju, pravijo domačini. Ne preseneča torej, da je bil ljutomerski kasač letos maja vpisan v register nesnovne kulturne dediščine Republike Slovenije.

»To je pomemben zgodovinski mejnik,« pravi predsednik Kasaškega kluba Ljutomer Branko Kristl in poudarja, da je priznanje pomembno za ves trud preteklih generacij. Njegove besede dopolnjuje Janko Slavič, nekdanji dolgoletni predsednik kluba, ki je spomnil, da so vlogo za ta vpis vložili že leta 2003. »Zdaj se lahko z zadovoljstvom ozremo v preteklost ter pogledamo v muzej ljutomerskega kasača, kjer hranimo več kot 6500 zapisov v več kot desetih jezikih,« je dodal Slavič.

Kasaštvo združuje

Županja Ljutomera Olga Karba ne skriva ponosa: »Kasaštvo je več kot šport. Je kulturna dediščina, ki ohranja našo identiteto, naš odnos do živali in podeželskega življenja.« Klub ima po njenih besedah tudi pomembno gospodarsko, turistično in družbeno vlogo in tako 150-letnica ni le praznik kluba, temveč celotne regije.

Konji, ki povezujejo družine

Za Jožeta Sagaja iz Ključarovcev, znanega rejca in tekmovalca, je bil kasaški svet ljubezen že od otroštva. »Oče me je kot dečka vodil na dirke. Že takrat sem sanjal, da bom nekoč tekmoval s svojim konjem,« se spominja. Njegova strast do kasačev je prešla tudi na sinova, pa tudi že na vnuka.

uradno ni uvrščena med avtohtone, je pa po podatkih Biotehniške fakultete v Ljubljani ogrožena. »Predvsem zaradi majhne populacije, zmanjšane števila plemenskih žrebcev in večjega vnosa tujih genov. Populacija je namreč majhna – leta 2020 je bilo registriranih okoli 400 osebkov, delež aktivno razmnožujočih se živali je nizek, pritisk

Muzej prikazuje zgodovino kasaštva, razvoj društva, reje konj ter delovanje Kasaškega kluba Ljutomer.

pasmo konja, ki se ne ponaša le z izjemnimi športnimi dosežki, ampak tudi z bogato kulturno dediščino.

In prav letos v Ljutomeru praznujejo velik jubilej: 150 let Kasaškega kluba Ljutomer, najstarejšega tovrstnega kluba v Sloveniji in drugega najstarejšega v Evropi. Klub, ki je bil ustanovljen že leta 1875, natančenje 26. maja 1875, in registriran v Gradcu kot Društvo za tekmovanje s kobilami v kasu, ima danes okoli 300 članov in skrbi za več kot 150 konj.

A številke povedo le del zgodbe. Prava vrednost tega kluba leži v srcu lokalne skupnosti in v ohranjanju stoletne tra-

četki segajo v drugo polovico 19. stoletja, ko so kmetje v Ljutomeru začeli križati svoje konje s hitrimi tujerodnimi pasmami, da bi dobili vzdržljive živali, primerne za dolge razdalje in prevoz blaga. Danes kasača prepoznamo kot športnega konja, ki že pri dveh letih nastopa na dirkah. Njegov hod je izjemno varčen in učinkovit; s čim manj energije premaga čim več poti, kar je prednost tako v športu kot v zgodovini delovnih opravil.

Od kmečkih polj do kulturne dediščine

Kasaštvo v Ljutomeru pa ni zgolj šport. Je način življenja. To je tradicija, ki združuje skrb za živali,

Ljutomerski kasač, ponekod poznan tudi kot ljutomerec, je slovenska tradicionalna pasma domačega konja, ki izvira iz območja Ljutomera

Dirke ohranjajo tradicijo

V Ljutomeru vsako leto poteka več kasaških prireditev, med njimi državni derbi, ki privablja obiskovalce iz vse Slovenije in tujine. Klub je ponosen organizator številnih dirk in spremljevalnih dogodkov, ki ohranjajo tradicijo in hkrati promovirajo regijo kot pomembno konjerejsko središče.

Ponos preteklosti, zalet za prihodnost

Ljutomerski kasač je danes v Sloveniji priznana tradicionalna pasma, ki

tujih genov zaradi križanja s tujimi kasači, zlasti ameriški, pa velik,» so zapisali na fakulteti.

A Kasaški klub Ljutomer skrbi, da kasač ne bo izginil. Z vključevanjem mladih, promocijo pasme in športnimi uspehi Ljutomer ostaja prestolnica slovenskega kasaštva.

Ob 150-letnici tako sploh ni dvoma: kas kot način gibanja, kasač kot simbol regije in kasaški klub kot nosilec tradicije.

Vse to še vedno teče in živi v Ljutomeru. In bo še naprej teklo. V kasu, seveda.

Vida Toš

Jože Stvarnik iz Murske Sobotice - 2. tau

»OH, ČE PA SE STVARNIK PIŠETE, TE STE PA NAŠ«

Jože Stvarnik je po tistom, ka je biu duga lejta škonik (o tom pa o njegovih mlaščih lejtaj smo v naši novinaj pisali pred kratkim) leta 1979 grato strokovni delavec zaduženi za področje vzgoje in izobraževanja v nekdešnji velki soboški občini: »Tam konec preminaučoga stoletja smo v toj naši nekdešnji velki občini tudi dosta nauvih telovadnic pri šolaj dali zozidati. Tudi po tistom, ka se je občina raztala na več menših, je trbelo ške en cajt

Jože Stvarnik leta 1986

skrbeti za tau. Od leta 1995 do 1998, te je biu šolski minister Slavko Gaber, pa so bili sploj najbauški cajti za investicije,

liki sam biu tudi režiser. Leta 1979, gda smo se z držino iz Brezovec preselili v Mursko Sobotu, so vidli ka leko orga-

nizacijsko pomagam tudi na tom področji, nej samo pri šolstvu pa športi, in tak sam te grato podpredsednik Zve-

drštva, stero je te melo rejsan tesne stike s Porabjom.« Jože Stvarnik se spaumnji tudi, ka je leta 1983, gda je bila v Kermedini revija pevskih zborov, šau ta z böltinskim moškim zborom. »Leta 1986 me je vse tau moje delo pripelalo te na Socialistično zvezo delovnega ljudstva ali kak smo na kratko pravli SZDL. Znamo, ka so podobno organizacijo meli tudi na Vogrskom, tak ka smo te sodelovali tudi z njimi. Spaumnim se, kak smo se na mejnom prehodi Hodoš srečali z delegacijo, stera je šla iz Porabja v Ljubljano na sprejem k predsedniki slovenskoga rosaga. Gda so šli nazaj, smo jih pričakali pri šalovskom Rudiji, v krčmi, in smo te popejali tak dolgo, ka so se te mogli fejt paščiti, vej pa so mogli prejk granice priti najkesnej do paunauči. Tau so rejsan eni lejpi spomini,« raztolmači ške sogovornik, steri je biu pri SZDL-ji zaduženi tudi za vörške skupnosti. V tistom cajti je spozno tudi v Porabji dobro znanoga duhovnika Ivana Camplina. Gda so njemi povedali, kak se piše, je gospaud Camplin pravo: »Oh, če pa se Stvarnik (Teremtő) pišete, te ste pa naš.«

Nej je pozabo tudi na tau, ka je 18. marciuša 1990 biu med tistimi, steri so z obej strani granice vküper prišli na športnom igrišči v Martinji, gé so protestejrali prauti širitvi mejnoga pasa s stau na gezero metrov, pauleg toga pa so terjali, ka se čim brž gorodpre mejni prehod med Martinjom in Gorenjim Senikom: »Ške furt mam doma videokaseto, na steroj je gorvzeti té dogodek. Ge sam te tam prešto tudi protestno pismo, steroga smo te poslali slovenski vladi (kormány), stero je te vodo

Dušan Šinigoj. Dobro pa se spaumnim tudi kak je bilau leta 1992, gda je biu uradno gorodprejti mejni prehod Martinje-Gornji Senik.« Jože Stvarnik je biu s Porab-

prejk granice. Tak je šau me-seca marciuša v Varaš s tistimi, steri v tom mejseci vsakšo leto že tradicionalno gorziščejo grob partizana Alojza Škerjanca Mirka: »Od osem-

Jože Stvarnik (prvi s prave strani v prvom redej) na maturantskom pohodi v Murski Soboti leta 1967

jom duga lejta povezani tudi prejk bralne značke: »Pisatelj, steri so te odili na porabske šaule, sam spremljo prejk granice, največkrat na Gorenji Senik. Večkrat je šla Karolina Kolmanič, dostakrat sam biu tudi s Tonetom Partljičom pa z Vitanom Malom in tak ta dale.

desetih lejt preminaučog stoletja, gda sam začno oditi v Monošter, se je v Varaši pa tudi porabski vesnicaj dosta obrnilo na bauške. Tau me veseli pa tudi tau, ka Slovenci v Porabji ške gordržijo slovensko kulturo in ne pozabijo na svoj materni jezik.«

Leta 1984 na bežigrasjskom fotbalskom stadioni na tekmi med Jugoslavijo in Norveško. Jože stoji v sredini med Belo Čahukom in Tončkom Giderom.

vej pa je rosag dau polonje pejnez za takše stvari.« Naš sogovornik, steri že o mladih nauq ma rad šport in ga ške gnesden kak gledalec rad spremla, se je v svojom žitki tudi s kulturo dosta spravlo. »Gda sam biu ške škonik smo tudi več gledaliških predstav na oder postavili. Nej sam sam samo špilo,

ze kulturnih društev, pauleg toga pa ške predsednik komisije za mednarodno sodelovanje. V tom cajti sam te tudi navezo prve stike s Porabjom. Med drugim sam porabske Slovence srečavo tudi na folklorom festivali v Böltincaj. Tau je bilau v tistom cajti, gda je bila Milica Šadl predsednica njihovoga kulturnoga

Sogovornik (stoji v zadnjom redej drugi z leve strani) s svojimi šaulari, steri so špilali gledališko igro Kekec

Ges sam jih je vozo s soboškim občinskim autonom. Zaključna proslava je bila običajno v kulturnom daumi v Monoštri. Tau so rejsan lejpi spomini.« Sogovornika, steri ške gnesden rad spremlja dogajanje v Porabji, tudi prejk televizijskih oddaj in novin, paut ške tü pa tam tudi odpela

Pravi ka zdaj kak penzionist rad odi v gledališče, vej pa mata z ženo abonma, v velko veseldje pa njemi je tudi družjenje s štirimi vnüki. Najstarejši je star 23 lejt, najmlajši pa de jih meu letos deset.

Silva Eöry
Kejpi osebnj arhiv
Jožeta Stvarnika

Rihtarovci na drugon kraji Möre

O našij Ritkarovcaj v Porabji (šteri stvorijo eno ves z Vericov od 1944) mislijo že gnesden vogrski Slovenci tuj, ka se zavolo toga zovejo vogrski *Ritkaháza*, kà tū rejdko stogijo iže. Dapa ime *Ritkaháza* mamoli od 1895. Prvin je ves bila *Ritkarócz* pa se je

zvala ešče *Ritkorovecz*, *Raktarócz*, *Ritkarovicz*. Nouvo ime si je vözmislo madžaron na Gorenjom Siniki. Biu je notar Antal Rozgonyi, šteri je biu krajnski Slovenec (z ljublanske okolice!) pa se je naraudo kak Anton Rugola (na Siniki itak majo ižno ime *Rugolski*). Tak je šču »velki« Vogrin gratati, ka si je v glavau vzeu pomadžariti vse Slovence v gnešnjom Porabji pa un je dau nauva vogrška imena vesnicam v okolici (lejko, ka je un vözmislo Čöpincam Kerkafő, Martinji pa Magasfok, čegli sta se zvali tevi vesi prvin Csöpinicz pa Martinye). Samo je nej premišlavo té Rozgonyi-Rugola, ka pomenijo imena tej vesnic,

liki je dau nauva imena po svoji voli. Nikak je nej gvüšno, ka so Ritkarovci rejsan rejdko, vejpa je indasvejta dosta več lidij živelo tū. Gezik, guč pa rejči se spremenijo scajtoma, etak imena tuj, dapa preprausti lidgé mislijo, ka so pred gezero lejtami

tuj tak gučali kak gnes. Géjo pa reči *rijtar*, *riiter*, *rifstar*, stere so prišle z nemškoga pa pomejnijo birauv (sodnik). Lejko, ka so porabski Ritkarovci tuj nej Ritkaháza. Baukšo ime bi bilau *Bíróháza*. Če idemo prejk Möre, v Radence, tantá komaj dva pa pau kilometra daleč je ena ves, štera se zove *Rihtarovci*. Mala ves so Rihtarovci, nega baute ali krčme, samo ena kapejla, štero so zozidali leta 1903. Rihtarovčar Franc Rantaša je pravo, ka gnes petdeset-šestdeset lidí žive tū, dosta jih je prekmörskoga porekla. Pauleg toga dosta Prekmörcev ma tū »šume« (goušče) pa vikende. Prauti kapejli je

ena stara, malo zapuščena pavarska iža, štero so tuj Prekmörce (Šandorovi) küpili.

Že je bilau indasvejta značilno (jellemző), ka so se lidgé v toj krajini oženili ali omoužili prejk granice. Na Dolinskom v Prekmörji jih je dosta medmürskoga korenja, ranč tak v Severnom Medmürji na Hrvaškom majo Hrvati prekmörsko ali prleško slovensko korenje.

Sin gospauda Rantaše, Robert je fčelar. Ma pa ešče gospaud Franc čerko, štera je omoužena v Stanetincaj. Ma vnükinji tuj pa pravnuka, etak tak pravi: »ne mo propali«. Gospaud Franc je ovak z sausednje Kapele, od 1966 žive v Rihtarovcaj. V Kapeli majo legendo o Atilovom gradi (lejko, ka je biu tabor), šteri je biu na Rožičjaki (Rožički vrh). Té grad omejni (emliti) naš Jožef Košič tuj v knigi *Sztarine, selezni ino szalajszki Szlovenov: »Najsztranejsi divjaczke szo bili Hunovje, stere je Atila nyihov krao szem privodo i pri Kapeli blizi Radgone v tabori meo (442)«*. V 19. stoletji so prišli redovniki, šteri so z rüševine toga grada zozidali cerkev, z ostalij materialov pa so zidali iže okauli Kocjana pa Rožičjaka.

V Rihtarovcaj malo mla-

dine gé, mlajši odijo v šaulo v Soboto, v Prekmörje. Tuj v Prekmörje odijov baute kipüvat. Lúblančari, šteri ne poznajo ali komaj vejo o krajini pri Möri, mislijo, ka Rihtarovci že spadajo pod Prekmörje.

Tak kak vseposedik, eti v Rihtarovcaj so inda tuj meli pri vsakšom rami živino (svinje, krave, kokouši), gnes pa samo Rantašov saused ma par svinj.

V Rihtarovcaj prleški gučijo. Té govor je preveč glijni k prekmörščini, samo tuj pauleg glasá ü ne gučijo ö (zatok pravijo *vüra* nej *vöra*). Prleška narečja se bole razliküvlejo med sebov, nej tak, kak prekmörška pa porabska. Eti, v Rihtarovcaj tak pravijo *bija* (mi pa Prekmörce pravimo *bijo*, *biu*, *büu*), li samo spoug-nji Prleki pravijo *bio*. Važna posebnost prleškoga govora, ka tū pravijo *keri*

(šteri) pa *toti* (tej, ete). Zaimek *keri* so prejk vzeli v prekmörščino tuj pa ga dosta lidí guči namesto zaimka *šteri*.

Nej so samo Rihtarovci edina ves v toj okolici, štera ma glijno ime. Ranč tak majo v Prlekiji ves, štera se zove Šalovci pa se najde blüzi Drave. Ali pa: v Prekmörji so Borejci, v Prlekiji Boreci; na Goričkom, nej daleč od nas so Šülinci, v Prlekiji pri Lotmerki pa so Šalinci.

Méd, šteroga prinesejo flaj-sne fčele, Robert, sin gospauda Rantaše, odava okauli. Povezani so ešče s fčelarami v Petajncaj v Prekmörji. Robert Rantaša je zdaj edini fčelar v Rihtarovcaj. Prvin je biu pauleg nje-

ga ešče eden fčelar, šteri pa je enjo s fčelarstvom. Kà so Rihtarovci pri Möri, so se inda dosta mantrali zavolo povaudni, kda je fejest zrasla voda v reki. V tistom časi, kda je gospaud Rantaša prišo v ves, je Möra (Müra) poplavila njive pa je voda odnesla žito pa pšenico. Vekša nesreča pa kvar sta bila v Austriji: tam je zavolo velke vodé zginila živina tuj.

Akoš Anton Dončec

OD SLOVENIJE ...

Sedem Slovencev na svetovne igre v kitajski Čengdu

Od 7. do 17. avgusta bo kitajski Čengdu gostil 12. svetovne igre neolimpijskih športov, na katerih bo Slovenijo zastopalo sedem športnikov. Tekmovali bodo v štirih disciplinah: balinanju, džudžicu, kikboks (Wako) in poljskem lokostrelstvu.

V slovenski reprezentanci so Jacqueline Košir in Gašper Povh v balinanju, Tim Toplak v džudžicu, Tina Baloh in Taya Barada v kikboks (Wako) ter Urša Čavič in Žiga Ravnikar v poljskem lokostrelstvu. »V moji disciplini bo nastopilo le šest tekmovalcev, zato ciljам visoko,« je na predstavitvi povedal Toplak. Tudi odruzi udeleženci si želijo dobrih uvrstitev in morebitnih kolajn.

Svetovne igre, ki bodo letos potekale v z Ljubljano pobratenem Čengduju, so po besedah generalnega sekretarja Olimpijskega komiteja Slovenije Uroša Mohoriča največje tekmovanje neolimpijskih športov. Sodelovalo bo okoli 4000 športnikov iz skoraj 140 držav, ki se bodo pomerili v 34 športih in 60 disciplinah. Gre za tekmovanje, kjer so v preteklosti nastopali tudi vrhunski slovenski športniki, kot sta Janja Garnbret in Mina Markovič. Od prvega slovenskega nastopa leta 1993 so naši športniki skupaj osvojili 31 medalj; sedem zlatih, 13 srebrnih in 11 bronastih.

Slovenija se je priključila pobudi Kolesarjenje za podnebno pravičnost

Slovenija je postala del mednarodne pobude Kolesarjenje za podnebno pravičnost, ki povezuje skupnosti od Azerbajdžana do Brazilije. Kolesarji so v petih dneh prevozili traso od Dobove do Nove Gorice, s postanki in dogodki v Novem mestu, Ljubljani, Postojni in Novi Gorici.

Vrhunec slovenskega dela poti sta bila kolesarska parada in piknik v Ljubljani, kjer se je zbralo več sto udeležencev. Pobuda je del poskusa za vpis v Guinnessovo knjigo rekordov, saj bo celotna štafeta prevozila več tisoč kilometrov in povezala številne države, s čimer želi simbolično prenesti glasove podnebnih aktivistov do svetovnih odločevalcev.

Alina Asberga Nabergoj

MOJA INSPIRACIJA JE SVETI

Alina Asberga Nabergoj, umetnica, rojena v Latviji, je ustvarjalno in življenjsko pot začela v deželi meglenih gozdov pod nebesnim svodom baltskih vetrov, tišine severa in bogate pripovedne tradicije. Leta 2004 jo je presenetljivo, oziroma bolje rečeno usodno, življenjska pot popeljala v Grčijo, kjer je med delovnim obiskom srečala bodočega

razpoznavna in nemalokrat prefinjeno simbolična, nosijo v sebi tihe, a prodorne odmeve sporočil – najpogosteje krščanskih, a vselej univerzalno človeških. Njeni motivi segajo od sanjskih imaginacij, čutnih ženskih portretov in eteričnih angelov do idiličnih prizorov tihožitij, kjer v mehkih svetlobah vznikajo cvetovi, sadeži in živalske prisposode kot bitja iz

vpijala vtise in jih pozneje prenesla na papir. Ti zgodnji stiki z umetnostjo so bili zanj ključni, saj so ji pokazali, da je ustvarjanje lahko način življenja.

Že med šolanjem je v sebi začutila jasno željo, da postane slikarka ali grafičarka. Opravila je sprejemne izpite na akademiji za likovno umetnost v Rigi, a so jo zaradi pomanjkanja finančnih razmere prisilile, da ta pot ostane neizpolnjena. Vendar pa je njena življenjska pot, kot sama pravi, imela drugačen načrt. Ko je prišla v Slovenijo, se je najprej zaposlila kot restavratorka.

manom Trevnom. Ta projekt je zanj pomenil simbolno povezavo med dvema domovinama in začetek nove poti na področju knjižne ilustracije. Umetnica pogosto poudari, da so ravno otroške risbe tiste, ki najbolje ponazarjajo iskrenost, saj so neposredne, nepokvarjene s pričakovanji ali sodbami. Tako tudi sama stremi k temu, da bi v svojih delih ohranila tisto prvinsko čisto vez med občutkom in podobo, med notranjim vzgibom in končnim izrazom na platnu.

Alina Asberga Nabergoj danes najraje ustvarja z akrilnimi

Ilustracije za otroško slikanico Barbara, kje si?

življenjskega sopotnika, Slovenca iz Vipavske doline. Ljubezan jo je leto zatem privedla v Slovenijo, kjer je našla nov dom, si ustvarila družino in se še bolj poglobila v svojo umetniško pot.

Alina Asberga Nabergoj ni le slikarka, temveč je čutna pripovedovalka v barvah, notranje bogata alkimistka čustev, ki jih neutrudno preliva na platno. Njena likovna dela vztrajno in blagodejno izžarevajo toplino, dobronamernost in spokojno moč. Figuralika, ki jo mojstrsko oblikuje, lebdi v zanosnih pozah radosti, se razteza v milini trenutkov in v radostnih konfiguracijah, ki kipijo od življenja. V njih domuje barva, a ne katera koli, temveč barva zanosa, tista, ki nosi pogum, notranjo moč in neuklonljivo lepoto duše.

Avtoričina dela so stilistično

mitičnega sveta, ujetega med prvinskostjo in brezčasnostjo. Poleg slikarskega izraza, ki jo tako značilno zaznamuje, se Alina s tankočutnostjo posveča tudi ilustratorstvu ter izdelavi čudovitih, z roko in srcem ustvarjenih dekorativnih predmetov, ki v sebi skrivajo delček tiste mistike, ki jo je nekoč prinesla s seboj iz domovine in jo zdaj nežno seje po svetu. Risanje je bilo del Alininega sveta že od zgodnjega otroštva. Rasla je v okolju, kjer so umetnost in ustvarjalnost dihali z vsakim dnevom. Obkrožena je bila z arhitekti in drugimi umetniško usmerjenimi družinskimi člani. Poseben pečat v njenem razvoju je pustila teta, arhitektka in učiteljica risanja, s katero je preživljala veliko časa. Skupaj sta pogosto obiskovali muzeje in razstave, kjer je Alina

Jutranje ure

Prav pri tem delu je prvič stopila v stik z beneško tehniko restavriranja fresk. Natančnost, potrpežljivost in uporaba tankih črtic so jo pritegnili do te mere, da je ta pristop prenesla tudi v svoje slikarsko in ilustratorsko delo. Še danes je prisoten kot tihi odmev tistega časa, kot nit, ki povezuje njeno umetnost z zgodovino, tradicijo in osebnim iskanjem.

Portreti so bili vedno Alinina prva ustvarjalna ljubezen. Leta 2020 je umetnica ilustrirala in v latvijski jezik prevedla svojo prvo slikanico z naslovom Barbara, kje si, ki je nastala v sodelovanju z avtorjem Ro-

barvami. Ta tehnika ji je najbližje, saj ji omogoča hitro plastenje, intenzivne barvne učinke in neposredno izraznost. Ta način ji je omogočal občutek risanja in slikanja oziroma nekaj, kar se še danes kaže v njeni kombinaciji linije in barvne površine. Vonj po terpentinu ji priključuje spomine na otroštvo. Spominja jo na čas, ko je obiskovala krožek slikanja na porcelan in kasneje postala tudi mentorica in s tem nadaljevala tradicijo.

Alinin odnos do barv je izrazito intuitiven. Čeprav je že večkrat poskusila ustvariti bolj umirjeno, pastelno ali svetlej-

LOBA

šo, skorajda belkasto sliko, se je vsakič znova izkazalo, da takšna zadržanost ni v sozvočju z njenim notranjim ritmom. Barve se ji preprosto ponujajo same od sebe, kot da bi jo vodile, ne da bi jih klicale. Z leti je dojela, da barvna intenziv-

Ena izmed knjižnih ilustracij

nost ni nekaj, kar izbere sama, temveč nekaj, kar jo izbere.

To spoznanje ji je odprlo vrata v nov, razsežen svet – svet neskončnih barvnih odtenkov, prelivanj, sozvočij in kontrastov, kjer vsaka barva nosi svojo vibracijo in zgodbo. V njem se giblje naravno, sproščeno, z občutkom, ki je hkrati igriv in premišljen. Zato barvitosti ostaja zaprisežena – ne kot slogu, temveč kot načinu bivanja v umetnosti. Barve so zanjo jezik, ki ga govori brez napora, v katerem izraža razpoloženje, svetlobo, notranji utrip in stik z gledalcem.

Alinina najgloblje zakoreninjena inspiracija je svetloba – najprej notranja, tista tiha, a močno prisotna, ki žari iz duše, nato pa še zunanja, tista, ki obliva svet in mu vdihuje življenje. V naravi najde brezmejno bogastvo navdiha: v načinu, kako sonce pronica skozi liste, v mehki igri senc in v lesku, ki se zrcali na človekovem obrazu. Vsak tak trenu-

tek je zanjo podoba stvarstva v njegovi prvobitni lepoti. Kadar slika portret, si ne prizadeva zgolj za fizično podobnost, saj je njen cilj veliko globlji, in sicer ujeti tisti neulovljivi, a resnični trenutek svetlobe, ki izhaja iz najčistejšega dela človekove duše. To je svetloba, ki ne pripada le obrazu, temveč bistvu. Posebno mesto v njenem srcu pa zasedajo pravoslavne ikone in bizantinski mozaiki. Že od nekdaj jo fascinira njihova simbolika, tista tiha, a mogočna duhovna govorica. Pravoslavci jih vidijo kot okno v duhovni svet, in ravno to doživlja tudi sama. Privlačijo jo topli, s svetlobo prežeti toni, zlati

odsevi, spokojna mističnost podob, ki ne opisujejo le zunanega sveta, temveč razkrivajo skrito, nevidno resničnost.

Od zahodnoevropskih umetnikov jo še posebno navdušuje Jan Vermeer. V njegovem delu jo prevzemajo natančnost svetlobnih nians, tiha poetičnost in sposobnost, da v vsakdanji prizor vnese skoraj nadzemeljsko atmosfero. Njegova svetloba ni le estetska, temveč nosi kontemplacijo, kar je tudi njej zelo blizu. Kljub temu pa ostaja njeno temeljno ustvarjalno vodilo – iskrenost. V svojem delu ne išče posnemanja, niti ne hrepeni po slogovni pripadnosti. Izrecno si prizadeva, da bi v vsaki sliki, v vsaki potezi čopiča ostala zvesta tistemu, kar je samo njeno. Ustvarja iz notranjega jedra, iz tistega prostora, kjer se prepletajo duhovnost, čutnost in zavest, da umetnost ne nastaja zaradi zunanega sveta, temveč kot odgovor nanj iz notranjega miru.

Mojca Polona Vaupotič

Vedli ste?

NAJGLOBŠA TOČKA NA VOGRSKOM

Kak gestejo najbolja severna, južna, zahodna pa vzhodna točka, tak sta zamerkaniva najvišesa pa najnižja točka tō na Vogrskom. Te dve točki sta gvūšno tam, gde morata biti, depa tau je že splojne gvūšno pri zahodni točki, stera je v Sakalovci, depa uradno bi mogla biti na Gorenjom Seniki. Dobro, zdaj je že nej tak, depa dugo lejt, cejlak do spremembe režima, zvūn domanjoga lūstva, je vsikši tak mislo, ka v Sakalovci je najbolja zahodna točka na Madžarskem.

Skur tak je tau bilau pri najglobši točki tō. Do leta 2007 je Tiszasziget s svojimi 75,8 mejtri biu najglobša točka. Tam so postavili en spomenik, gde piše, ka najglobša točka na Madžarskem, tau še gnesden tam stoji. Sledkar, prejk satelita, gda so že bola točno

leko te višine zmerili, so nauve podatke dobili. Tiszasziget 76,7 mejter visiko leži. Blūzi Szegeda, nejdaleč kraj od reke Tisza so mezevi, steri se Gyálarét zovejo, tam tista točka je 75,8 mejtov visika. Tak je zdaj najglobša točka na nauvo mesto prišla, ranč tak kak sakalovska najbolja zahodna točka na Gorejnji Senik, najglobša pa Gyálarét.

Karči Holec

PÁVEL ÁGOSTON
HELYTÖRTÉNETI ÉS SZÓLOVÉN NEMZETISÉGI GYŰJTEMÉNY

NYITVA TARTÁS
ODPIRALNI ČAS

hétfő - péntek: 10.00 - 15.00	ponedeljek - petek: 10.00 - 15.00
szombat: telefonos ügyelet 10.00 - 15.00 (Kérem, figyeljék a múzeumnál lévő kőrást)	sobota: telefonsko dežurstvo 10.00 - 15.00 (Prosimo, upoštevajte napis pri muzeju!)

BELÉPŐDÍJ Felnőtt: 1 500 Ft Nyugdíjas/diák: 800 Ft 70 éven felülieknek és 6 éven aluliaknak ingyenes	VSTOPNINA Odrasli: 1 500 Ft Upokojenci/dijaki: 800 Ft Nad 70 let in do 6 let je vstop zastoj.
--	---

Előzetes: 0670 Szegedváros, Hungarvill utca 8. Telefon: +3636/330 099 Mobil: +3620/330 4161 E-mail: muzeum@efk.hu

Művész: Székely György Városi Múzeum és Székelyváros

Dezign: 0670 Szegedváros, Hungarvill utca 8. Telefon: +3636/330 099 Mobil: +3620/330 4161 Elektronikus kiadás: muzeum@efk.hu

... DO MADŽARSKE

Začetek načrta za zaščito delovnih mest in industrije

Premier Viktor Orbán poudarja, da je treba zaščititi industrijo in delovna mesta, zato bo vlada pripravila dva akcijska načrta, saj po njegovem mnenju sporazum o carinah med Evropsko unijo in ZDA negativno vpliva na podjetja, ki delujejo na Madžarskem. Povedal je, da lahko izdelki, ki iz Madžarske potujejo v Ameriko, dosežejo vrednost 11 milijard dolarjev, k temu pa se prišteje še 15-odstotna carina, kar pomeni približno poldrugo milijardo dolarjev.

V zvezi z akcijskima načrtoma je bilo povedano, da bo eden namenjen zaščiti delovnih mest, tako da mednarodna podjetja, ki poslujejo na Madžarskem, zaradi višjih carin ne bi začela odpuščati zaposlenih – ali pa bi, če se to že zgodi, odpuščenim takoj ponudili drugo zaposlitev. Poleg tega je po Orbánovih besedah potreben tudi načrt za zaščito industrije, da ne bi zaradi previsokih carin zaprli določenih obratov, ker izvoz v Ameriko ne bi bil več donosen.

Fotografije o skupini Queen, posnete v Budimpešti, na ogled v narodnem muzeju

Pogled v zakulisje legendarnega koncerta skupine Queen v Budimpešti leta 1986 ponuja razstava, ki so jo odprli minuli torek v okviru serije Zaklad meseca v madžarskem narodnem muzeju. Razstava fotografij Egonja Endrényia in Miklósa Gáspárja temelji na doslej neobjavljenih fotografijah. Te so nastale med enotedenskim bivanjem skupine Queen na Madžarskem v letu 1986. Iz koncerta na Ljudskem stadionu je režiser János Zsombolyai posnel koprodukcijski film, na razstavi pa so na ogled negativni fotografij, njihove povečave ter Endrényeva fotografska oprema iz tistega časa.

Skupina Queen je 27. julija 1986 prvič nastopila v vzhodnem bloku, zato je bil koncert edinstven dogodek ne le na Madžarskem, temveč tudi v okoliških socialističnih državah. Na Ljudskem stadionu si je britansko skupino, ki je bila takrat na vrhuncu kariere, ogledalo 70 tisoč ljudi.

SAMO ZA LONČARA NEJ

Tamaša Dončeca iz Verice dosta lüstvo pozna, nej samo zato, ka je vnuk od lončara, najbola zato, ka je socialni delavec, steri se vsikši den briga za starejšo lüstvo pa za betežnike. Njega največkrat na pauti leko sreča

Tomí Dončec pravi, ka že več stau gezero kilometrov ma za seuv.

ali proto Varaša ali nazaj iz Varaša se pela. Ali doma v vesi, na Verici obed vövozi. Tau, ka on dela, je nej léko delo, če se ranč tak vidi, na tau moraš naturo meti, na tau se moraš naroditi, ka cejli den s starejšimi pa z betežniki maš delo.

- Tomi, kelko lejt je tau ma, ka si delati začno kak socialni delavec na Verici-Ritkarovci?

»Zdaj je 27 lejt ka sem prvič v auto seu, te čas sem že tri autone taponüco. Dacia Lodgy, steroga zdaj vozim, je že štrti. Več stau gezero kilomejtrov mam že za seuv, tau nej malo, zato ka zvekšoga vse se je tü po vasaj vozilo na kratki potaj.«

- Leko bi tapravo, ka vse

maš za delo, ka vse delaš en den?

»Najprvin mlajše pelam v šaulo kauli sedme vöre, te betežnike v Števanovce ali v Varaš k doktoru, tašoga reda krv tö včasim s seuv vzemem pa pelam v laboratorij.

Gda s tejm zgotauvim, te v bauto dem, če kaj moram starejšim tjöjpti, tau tanapravim pa te je že tak enajset vöra, gda začnem obed vövoziti. Gda sem tau naredo te malo fraj mam, te čas te tanapravim administracijsko delo. Po tretjoj vöri, gda mlajši zgotauvijo je pelam domau, depa dva gnatjiva dneva negata, vsikši den je ovakši. Gnauk tau trbej naredti, gnauk tisto, depa ka je vsigdar isto, tau je tau, ka sem vsigdar na vöro navezani, vsepovsedik točno moram tam biti.«

- Depa če ti na rokau poglednem, ranč nejmaš vöre.

»Dočas ka so nej bili tej pametni telefoni, dočas

sem noso vöro, zdaj že dojde, če pri seba mam pametni telefon, te je že taši, kak če bi računalnik emo pri seba.«

- 27 lejt si socialni delavec, ka se je te čas najbola spremenilo?

»Najbola tau, ka starejšo, domanjo lüstvo je pomrlau, te čas, ka tau delam, sploj dosta lüstva nega več, tej so bili tisti, steri so samo slovenski gučali. Zdaj pa že več je tisti, steri vogrski gučijo, zvün Gospaudine Mariške, Ropoš Miška bačina pa še vejn dva sta tašiva, steri bola še slovenski gučijo.«

- Če koma kaj trbej iz baute, kak tau teba na znanje dajo?

»Ali po telefoni ali tašoga reda, gda obed vozim, te mi povejo, ka njim trbej. Depa tau so vsigdar malenkosti, zato ka vsikši keden je gnauk v Varaš pelam tjpüvat, če kaj pozabijo, samo te mi povejo, ka tau ali tisto naj njim küpim.«

- Kak si tau vse leko zamerkeš, gda gnauk en telefonira, gnauk drugi, ka tau, tisto trbej, tau si vsigdar dolanapišeš?

»Sprvoga sem si večkrat dolanapiso, najbola tašoga reda, gda je dosta vse trbelo. Zdaj sem že tak, vse si zamerkem, koma ka trbej, nej mi trbej dolapisati. Vejš, tau je tak, če kaj dosta lejt delaš, tam že prakso maš.«

- Tau, ka ti delaš, ka mlajše, starejše, betežnike voziš, tau samo mirno leko dela, če tak gledamo, tau službo

Po vesi starejšim razvozi obed tö.

so teba vönajšli. Ti si vsigdar miren, vsikšoma vse pripelaš, küpiš, tanapraviš, še nikdar sem te nej vido, ka bi čemerasti biu.

»Dja tak mislim, če se stoj za tašo delo poda, ka z mlajši, starejši pa z betežniki ma delo, tau samo mirno leko dela, ovak ranč nej slobaudno. Na tau delo, kak pravijo, se naroditi trbej, tašo naturo moraš meti.«

- Tiste starejše, najbola steri so betežni bili, skur si je vsikši den vido pa si je vozo. Kak si tau doživo, gda je gnauk samo nej bilau, gda so mrlji?

»Sprvoga me je dosegnilo, da gnauk samo več tistoga človeka, tisti glas

nega, depa ka vejš, tašo je življenje, življenje dé tadale.«

- Tvojo pomauč, vožnjo bola samo našo doma-

njo lüstvo prosijo ali prosijo tisti tü, steri so sé prišli, steri so tü ram küpli?

»Prvin nej bilau, depa zdaj je že vsigdar več med njimi tö, steri pomauč prosijo, najbola tisti, steri so starejši pa sami živejo.«

- Kelko socialni delavcov

dela v Števanovci, Andovci pa na Verici-Ritkarovci?

»Vsakša ves ma enga tašoga socialnoga delavca kak sem dja, steri je na kombiju, steri vozi, pela ranč ka trbej. Pa ranč tak vsikša ves ma enga tašoga socialnoga delavca, steri starejšo pa betežno lüstvo opravla.«

- Tvoj dejdek Karel Dončec je fejst irrašnji porabski lončar biu, tebe kak vnuka je nej proba na njé vzeti, aj lončar baudeš?

»Moj dejdak je sploj nej sto, aj lončar baudem, ka koli leko baudem, samo lončar nej, zato ka lončara dosta trbej delati, mi je vsigdar pravo.«

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ

Vsikša bojna se gnauk konča, tau za staro isto-no vala. Na sprtolejt leta 1945 so od toga že vrabli spejvali, kak bojna prauti

Vedo je, ka nede dobro obodo, gda se bojna konča. Trno bogati človek je v Prekmurji za seuv dosta vsega püsto: Grad

Spomini na preminauli lidi

Dosta Sobočancov pa je nej živi ostanolo. Že smo pisali, ka njilaši so aprila 1944 na velke Židove na cuge za Auschwitz pakirali. Za njimi so vnaugi lejpi rami ostanoli. Srejni Sobote eške ena vila prazna stodji. V Bergerovi vili je držina velkoga bautoša Bele Bergera živela. Gda so odagnani bili, so si v vili njilaši svoj sedež napravjali. Od tam so njilaški glavaši teror zganjali. Kak povejdano, takši kock leko eške več najdemo. Vse pa nam zvekšoga gnako pripovejdajo. Domanji Židovge so ranč eden mejsec po tejm, kak so zgrableni bili, v lageri preminauli. Rejdki so nazaj domau prišli.

Bole je bojna prauti konci šla, bole so Vaugri nauri bili. Škeli so zgrabiti vse, steri so prauti njim bili. Vauze so do kraja napunili, lidge so nej vedli, ka ji čaka. Rusoška Rdeča armada je prejk Vogrske že prauti Soboti šla. Najbole krvavi od vsej je Sárdy József biu. Depa prva je slejgnje lidi dau bujti, se je v Čepincaj neka vcejlak drugoga zgodilo. Rusoški fligeri so bombe na vogrske kamione metali. Skrak granice s Porabjom je do tragedije prišlo. Že smo pisali, kak so mladi podje za Vaugre v bojno nej škeli iti. Depa bombe so nej prebejrle, tak so trge mladi podje bujti bili.

Eden den po tejm v Črn-

ski mejaj skrak Sobote do eške vekše tragedije pride. Vaugri so v bojni že

boto prišla. Vaugri pa od nji pomagaci so na vse kraje bejžali. Depa v eni

Hartnerova vila v Soboti je leta 1928 bila zozidana. Gnes prazna stodji. Je pa biroviija žlati leta 2012 cejlo verstvo nazaj dala. Vse vküper aj bi bilau 1,2 milijauna evronov vrejdo.

svojomi konci ide. Nister-ni so že kufre pakejrati. Tisti, steri so z Vaugri podržali, za nji delali.

na Goričkom, žago, 450 hektarov lesa, njive pa travnike, v Soboti pa tapdržali, za nji delali. kzvano Hartnerovo vilo.

Na tej trej mali kockaj vcejlak skrak praga Bergerove vile piše: Tü je živo Bela Berger; narojeni 1877. Aretejrani 26. IV. 1944, v Nagykanizso odpelani, bujti 22. V. 1944 v Auschwitzu. Za dr. Lizo Berger leta 1910 narojena malo ovak piše: Odpelana v Auschwitz, Gleiwitz, Breslau, Theresienstadt. Osvobojena. Tau znamenüje, ka so jo v slejgnjom lageri rusoški sodaki Rdeče armade oslobaudili. Trejta kocka je spomin na ženo pa mamu Lauro, narojena kak Kaiser leta 1889. Tadale leko taprštejmo, ka na isti način, kak njeni mauž Bela, je bujta bila.

Najbole poznani od nji je gvüšno indašnji župan Sobote Ferdinand Hartner biu. Svoje držinsko ménje Hartner si je leta 1943 v Lindvay vöminiu.

Po bojni so ga na smrt osaudili, obesili bi ga, če bi ga zaodili. Depa Hartner je v Austriji žijvo pa po tejm v Argentino odišo, tam je mrau.

Bergerova vila je vse, ka je na tom mesti od stare Sobote ostanolo. Iz nje so bili odagnani Bela Berger, njegva žena Laura pa čerka Liza. Ranč Liza Berger je trno včena bila, doktorat je naredla. Takše se je v tistom časi eške na rejdki godilo.

pošteno zbiti bili, depa, József Sárdy si je nej dau valati. 12 zgrablencov so iz Sobote odagnali, dvej

talaj krajine so se vküper z Nemci eške dugo držali. Iz vesi Gederovci na austrijskoj granici nin 8

V Čepincaj skrb za spomin na tragedijo iz druge velke bojne majo. Na kamni leko vidimo, ka Kalamar Vendel je kuman 17 lejt emo.

ženski so spüstili, 10 so je pred pükše postavili. Na konci ji je 8 bujti bilau. Dva, kak če bi streljdjeniva bila, sta se taličila. Kak je vse merno gratalo, sta domau odišla. Ranč njiva sta po bojni od toga leko pripovejdala.

Ta krvava pripovejst se je zgodila, gda so se že z Vogrske rusoški štüki čüli. Štüki tiste armade, ka je 3. aprila 1945 v So-

kilomjetrov od Sobote so je kuman 11. aprila vözagnali. V tej operacijaj je že domanja partizanska Prekmurska četa kcuji bila.

Sobota je prvi varaš v Sloveniji biu, steroga so oslobaudili. S tejm nauvi politični red začne živeti. V Jugoslavijo pa s tejm v Slovenijo socializem prve stopaje naredi.

Miki Roš

SLOBAUD OD LUFTA SLOBAUDNOSTI

Na začetki te serije sem dojspiso, ka plac na srejudi stare Gorice »Tranik« zovéjo. Zatok je nej čüda, ka na srejudi Nauve Gorice ranč tak en tranik leži, depa s pravov, zelenov travov. Na tom Kardeljovom trgi, gde vleti muzične pa drüge kulturne programe držijo, stogi varaška iža iz 1950-i lejt. Drüga sploy erična zidina je Slovensko narodno gledališče, v veukoj dvorani šteroga si edno igro na gnauk 370 lüdi leko pogledne.

Bližanja knjižnica nosi ime pisatela Franceta

Bevka, ranč tak kak glaven trg v Nauvoj Gorici. Tam gestejo veuke baute, restavracije pa zidine za šport tö. Na srejudi placa majo eden lejpi stüdenec, kauli šteroga se leko varašanci v méri srečavajo. V Kulturnom domi pa radi povežejo umetnost narodov na bejdvej stranaj grajnca, če rejsan sausadge dostakrat ne gučijo gezik eden drügoga.

Padaš Primož mi je pokazo malo bronasto maketo, na šteroj se dobro vidi arhitektura cejle Nauve Gorice. Včasik se pozna, kak skrbno so po drügoj svetovnoj bojni napravili plane za varaš. Napautila sva se dale na spominsko alejo, na šteroj stogijo kipi vsej tisti lüdi, šteri so se borili za slobaudnost goriške krajine - nej gledoč, ali so bili katoličani, socialisti ali komunisti. Odišla sva nimo edne sive Lade

Niva, štera je mejla goriško registracijo. Malo sva se čüdivala, ka so v Nauvoj Gorici nej samo bloki rusoški ... Špancer po glavnom varaši

turistični vodnik po Porabji, šteroga sem eške nikdar nej vüdo. Venak ranč ne vejmo, što vse pri nas odi ...

Sela sva v auto in se oddročkala v vesnico Miren, eške itak na slovenskoj strani. Paut naja je oprvim pelala na cintor, gde so mi lampe oprejte ostale. 1947. leta so merkanarski sodacke - po rendelüvanji mirovne konference v Pariži - taljansko-jugoslovansko grajnco potegnili na srejudi graubišča. Tau je je tö nej brigalo, če so s tejm na dvaje sekli kakši grob. Tak je grajnca nej samo žive, liki mrtve ranč tak laučila.

Potom toga me je padaš pelo na eden sploy visiki brejg, gde je bilau pauleg poštijte vse püsto, vej je pa v veukom odnji 2022. leta dosta gaušk dojzgorelo. Paut je dugo trpejla, končno sva donk prišla do ednoga kamenoga törma. Tau je 25 mejterov visiki spomenik méra na bregej Cerje, šte

söverne slovenske Primorske sva končala na tržnici, kama okauliški pavri vsakši den svojo blago nosijo.

Lazaritski klaušter s cerkvov Žalostne matere Bože na 120 mejterov visikom bregej nad vesjauw Miren je erično dühovno središče.

Bila je sobota, zatok se je vnaugo küpcov sükalo med štandi, ništerni so samo zavolo pogučavanja vöprišli. S padašom sva staučila v Kavarno Maks, v šteroj sploy dosta knig tö odavajo. Z edne police sem dojvzeu en

roga so 2013. leta oprli v spomin »branitelom slovenski grajnc«. Nika sploy posabnoga je biu razgled z vrnjoga štauka törma: pogled je sego od Jadranskoga maurdja do Julijski Alp. Padaš mi je pravo, če bi eške

bole čisto vrejmen bilau, bi leko vidla Triglav tö. Gda sva se spiščavala doj, sva eške stanila na malom bregej Mirenskoga grada.

V istini je tam nikdar nikši grad nej stau, samo eden klaušter s cerkvov, šteriva so dostakrat dojporüšili. Na tistom bregej je v bejdvej svetovni bojnaj biu sodački tabor, Božo ižo pa so vsakšo paut na nauvo zozidali iz rüševin. Freškone v nej je napravo eričen slovenski molar Tone Kralj, gnes je dühovno središče in prauškarsko mesto.

Po takšom vandranji človöki dobro spadne topeu obed. Padaš me je odpelo v goriško predmestje Štandrež, že na taljanskoj strani, v edno erično slovensko restavracijo. Gda sva vöprosila jedilni list, nama je kölnarca povödala, ka samo »živoga« majo. Rejsan, za en par minutov je prišo gazda, šteri nama je dau tanače, ka aj kauštava. Baugala sva ga. Oprvim sva dobila vöskobacane olive, po tistom sem

ge testau s padližanom djo. Gda sem zvödo, ka je tau eške nej glavno gesti, sem malo testá na talejri njau. Cuj k pečenoma mesej, ka je sledik prišlo, pa so nama dali takzvané »kifle«, štere so spekli iz krumplov. Znauvič sem leko na pamet vzeu, ka v Italiji ne gejo radi župo.

Redeča linija, štera na dvaje seče grob, je bila duga desetletjta grajnca med Italijov pa Jugoslavijov. Tau se zgodi, če mejé v kancelajaj vlačijo.

brv za pešce pa piciklaše iz 2023. leta. Kajakaški center pod nama je biu pun z lidami, vej je pa Soča pravi paradiz za lübitelje kajakov, kenunov pa raftov. Dosta krvi je dojsteklo po sivozelenoj vodej Soče, štera pa gnes donk združuje narode kauli sebé. Lüstvo v dvej bratovski varašaj, v staroj pa Nauvoj Gorici, ranč tak bole padaštvo kak liki svajo iške. Gda sem dva dni tam klantivo, sem leko prideno luft slobaudnosti, vej smo se pa vsakšo drügo vöro brezi kontrole leko prejk nekdešnje grajnca vozili. Zaželo sem si, ka bi eške dugo živeli s takšimi oprejtimi dverami. Ka bi varaše, krajine, rosage in narode več nikdar nikša norost nej laučila.

(konec serije)

RAZGIBAJMO MOŽGANE

SKANDINAVSKA KRIŽANKA

					AVTOR: MATJAZ HLADNIK	OOSEK, PODROČJE	NEMSKA FILMSKA REŽISERKA RIEFEN- STAHL	SPARTAN- SKI NAD- ZORNIK	RAHLA, MEDLA SVETLOBA	BOLEČE KRČENJE MIŠIC, SPAZEM	ENOCELIČ- NA ŽIVAL, MENJA- ČICA	MALEMU MEDVEDU PODOBEN AMERIŠKI SESALEC
					SOBO- SLIKAR		2					
					SPREMEN- BA SISTEMSE UREDITVE				7			
					SAMO- STOJNA HIŠA							
					HITER TEK							10
					KROGLA				KRAVICA, TELICA	BENO UDRIH ODMOR V VERZU, DIEREZA		
POMOČI EFOR LENI MIAZMA RAZLOKA	GRADBENI VEZIVNI MATERIAL	NEPROFE- SIONALEC	NAJVEČJA PUŠČAVA NA SVETU	ODISEAS ELITIS ANGELINA JOLIE		GLAVNO MESTO JORDANIJE	AZIJSKA DRŽAVA, PERZIJA NIHAJČE TELO					
					8						ŽIVILSKI DELAVEC	SREDNJE VELIK OPEL
					4		IZPARINA GNILOBE SHAKE- SPEAROV KRALJ			9		
					1		MUSLI- MANSKI BOD- ORGAN VOHA			BOGASTVO GOZDOV AMERIŠKA IGRALKA BASINGER		
					5							
							ISTOST, ENAKN- OST DON ELLIS		6			
								LIKALEC				
												3

Končna rešitev:

1	2	3	4	5	6	4	5	7	8	8	3	9	5	6	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Nauvo oddajo Slovenski utrinkov si leko poglednete na televizijskem programu

Duna TV v četrtek, 14. avgusta, zrankoma v 6.50.

Če zamidite, bau oddaja na programi znauvič na kanali

Duna World gnaki den zadvečerka v 13.25.

Magazin leko kisnej vidite na internetnom atrejsi:

<https://mediaklikk.hu/musor/slovenski-utrinki/>

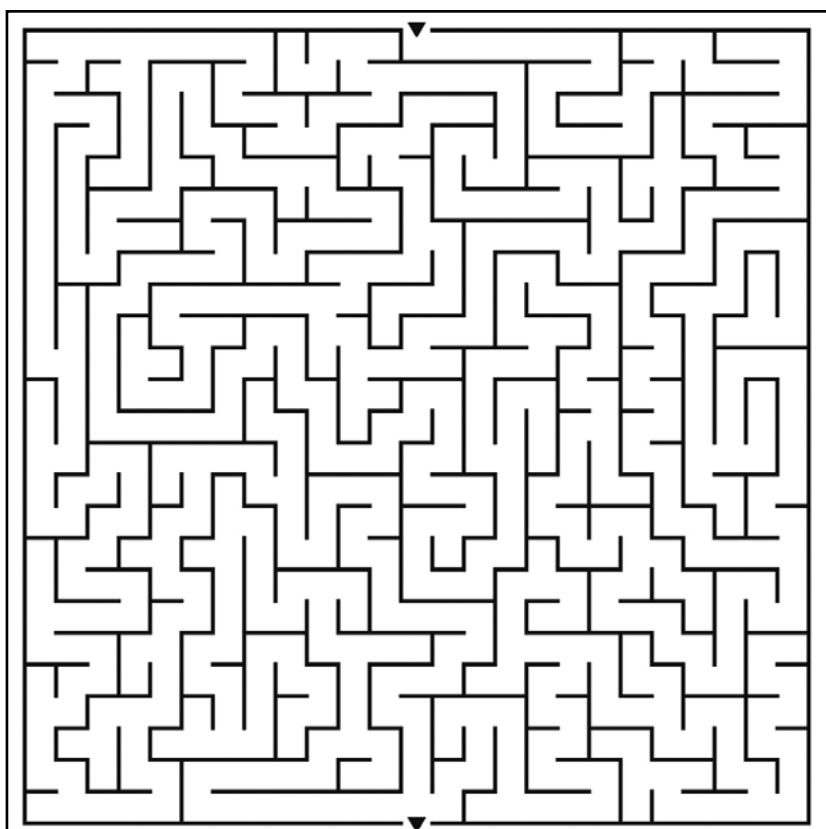
Nutzakapčite tevene, mi vas čakamo!

TV SPORED

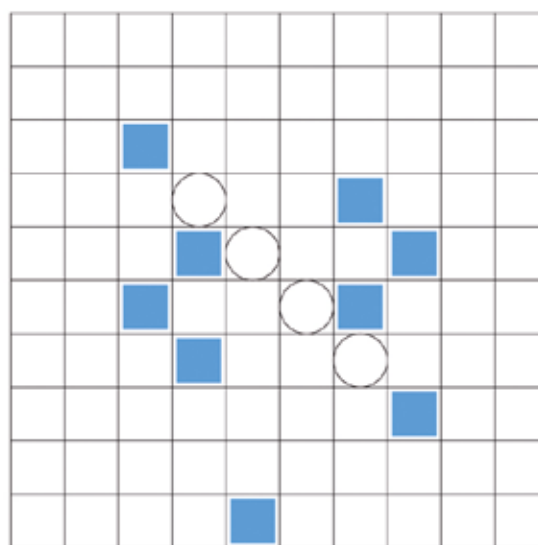
Na naslednji povezavi najdete pregleden spored TV Slovenija 1 in Slovenija 2 za izbran dan:

<https://tvspored.delo.si/>

LABIRINT

ŠTEVILČNA KOMBINACIJA

S kombiniranjem razvrstite spodnje številke v križanko, tako da se bo vse pravilno križalo in izšlo. Ob pravilni rešitvi boste na označenih poljih dobili rojstno letnico 7. avgusta rojene filmske igralko Charlize Theron.

13 - 32 - 33 - 37 - 49 - 75 - 85 - 93 - 113 - 159 - 167 -
279 - 458 - 837 - 862 - 929 - 4988 - 5293 - 6331 - 7481
- 9328 - 93765 - 444181 - 635557 - 8134542 - 8817367
- 228896653 - 1561365156 - 2897268614 -
2974231874 - 4173227395 - 6611273439 -
7325339359 - 8154735139 - 9134263351

SLOVENSKA VZORČNA KMETIJA 10

10 let je že, odkar smo odprli vrata in srce.
10 let dela z rokami, veselja v očeh in topline v stiskih rok.
Naša kmetija ni le polje in hlev, je dom, kjer rastejo tudi
prijateljstva, se družijo porabsko slovenstvo, krepi se
identiteta, ohranja se tradicija.
Kjer pišemo zgodbo skupaj - Z VAMI!

PRAZNUJTE Z NAMI NAŠO PRVO DESETLETJE

16. avgusta 2025 od 15 ure naprej s slavnostno
prireditvijo, pestrim popoldanskim programom in
zabavo!

PRIJAZNO VABLJENI!

PRAZNUJTE Z
NAMI NAŠO
PRVO
DESETLETJE!

SLOVENSKA VZORČNA KMETIJA

10

Programi za odrasle in otroke:

16. avgust

15:00

Slovenska
vzorčna kmetija

Gastronomske delavnice

Rokodelske delavnice

Napihljiva igrala

Vodne bombe

Bleščeče tetovaže

20:00 - 02:00
Veselica z Ansamblom
AKTUAL

Knjižnica Ferenca Móre priporoča v branje

ČAROBNA DEŽELA: INDIJA

Po indijskih modrecih sta navdušenje in vztrajnost med glavnimi stebri duševnega vzpona. Nastanek te knjige priča o tem, da ima pisateljica Zsuzsa Petrovics oboje. Bralci lahko to knjigo drži v roki ne le zaradi teh vrtilin, temveč tudi zato, ker je avtorica prepotovala sveto zemljo Indije.

»Veselilo me je, da sva lahko skupaj preživela nekaj nepozabnih dni v večnosti. Knjigo priporočam vsem, ki bi radi srkali iz starodavnih vrelcev velikih indijskih trenutkov aha.« (Zoltán Leveles Harijan, predstavnik

skupnosti Bharata)

Knjiga Zsuzse Petrovics je zanimivo branje za vse, ki jih zanima indijska kultura. Avtorica skozi svoja doživetja pomaga bralcu razumeti raznolikost in včasih navidezno protislovnost Indije.

Knjiga ni le potopis, temveč osebna študija, ki pokaže, kako je Indija vplivala na avtorico in kako se je spremenil njen pogled med bivanjem v Indiji.

Margit Mayer, Agota Horvath

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem
Izhaja vsak četrtek

Založnik
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Nikoletta Vajda-Nagy

Naslov založnika in uredništva
H-9970 Monošter/Szentgotthárd, Gardonyijeva ul. 1
T: 0036 94/380 767
E: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk
TOPnet, d. o. o.
Kupšinci 49d, 9000 Murska Sobota, Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,
Urad predsednika Vlade Madžarske, oddelek za
narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem
ter Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v
zamejstvu in po svetu.

Letna naročnina za Madžarsko 2.600 HUF,
za Slovenijo 22 EUR, za druge države 52 EUR oz. 52 USD.

Številka bančnega računa:
HU75 11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB

